

НАЛЕЖНА ФІКСАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ЯК ПЕРЕДУМОВА ВИКОРИСТАННЯ ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ У ДОКАЗУВАННІ В ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

PROPER RECORDING OF CARRYING OUT OF COVERT INVESTIGATORY (DETECTIVE) ACTIONS AS A PREREQUISITE FOR USING THEIR RESULTS AS EVIDENCE IN LAW ENFORCEMENT ACTIVITIES

Капліна О.В., д.ю.н., професор,
завідувачка кафедри кримінального процесу
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Марочкін О.І., к.ю.н., доцент,
асистент кафедри кримінального процесу
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У статті досліджується належна фіксація проведення негласних слідчих (розшукових) дій як передумова використання їх результатів у доказуванні в правоохоронній діяльності. Наголошується, що належна фіксація проведення негласних слідчих (розшукових) дій є обов'язковою передумовою використання їх результатів у доказуванні в правоохоронній діяльності. Так, за загальним правилом порушення порядку фіксування ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій має наслідком недопустимість доказів, отриманих за підсумками їх проведення.

Аналізуються загальні засади фіксування негласних слідчих (розшукових) дій, визначені Кримінальним процесуальним кодексом України та особливості протоколу негласних слідчих (розшукових) дій.

За результатами дослідження автори дійшли висновку, що серед негласних слідчих (розшукових) дій найбільш складною як у проведенні, так і у фіксуванні є контроль за вчиненням злочину, з огляду на її комплексність, яка передбачає проведення різного роду заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети. Визначаються особливості фіксування контролю за вчиненням злочину, який, зокрема, закінчується відкритим фіксуванням. Аналізуються погляди вчених щодо особливостей фіксування контролю за вчиненням злочину.

Узагальнюються різноманітні підходи, які використовує Верховний Суд під час оцінки допустимості доказів, отриманих під час проведення контролю за вчиненням злочину. Зокрема, наявність чи відсутність порушень пов'язується із фактом закінчення контролю за вчиненням злочину відкритим фіксуванням, а також повнотою відображення у складаних документах ходу і результатів відповідних процесуальних дій.

Розглядаються різні варіанти фіксування контролю за вчиненням злочину та їх наслідки для допустимості доказів, отриманих за результатами проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії. Серед таких варіантів розглядаються випадки: складання протоколу контролю за вчиненням злочину; складання протоколу аудіо-, відеоконтролю особи, протоколу огляду (місцевості, приміщення, речей, документів), протоколу освідування особи; складання протоколу контролю за вчиненням злочину, протоколу огляду місця події; складання протоколу контролю за вчиненням злочину за відсутності особи, стосовно якої він проводився; складання протоколу аудіо-, відеоконтролю особи, протоколу огляду та вручення грошових коштів і протоколу проведення обшуку за відсутності окремого протоколу про хід та результати контролю за вчиненням злочину; складання протоколу аудіо-, відеоконтролю особи, протоколу огляду предметів, протоколу обшуку за відсутності окремого протоколу про хід та результати контролю за вчиненням злочину; складання протоколу контролю за вчиненням злочину за відсутності окремого протоколу добровільної видачі (вилучення) конфідентом (у конфідента) одержаних під час цієї негласної слідчої (розшукової) дії предметів (речей).

Ключові слова: правоохоронна діяльність, кримінальне процесуальне доказування, фіксування кримінального провадження, негласні слідчі (розшукові) дії, контроль за вчиненням злочину, негласні заходи у правоохоронній діяльності.

The article deals with the proper recording of covert investigatory (detective) actions as a prerequisite for using their results as evidence in law enforcement activities. It is emphasised that proper recording of covert investigatory (detective) actions is a mandatory prerequisite for using their results as evidence in law enforcement activities. Thus, as a rule, violation of the procedure for recording the progress and results of covert investigatory (detective) actions leads to the inadmissibility of the evidence obtained after their conduct.

The general principles of recording of covert investigatory (detective) actions, defined by the Criminal Procedure Code of Ukraine and the specifics of the record of secret investigatory (search) actions are analysed.

Based on the results of the study, the authors concluded that among covert investigatory (detective) actions, the most difficult both in conducting and in recording is control of the commission of a crime, given its complexity, which involves the implementation of various types of measures aimed at achieving a single goal. The peculiarities of recording control of the commission of a crime, which, in particular, ends with an open recording, are determined. The views of legal scholars regarding the peculiarities of recording control of the commission of a crime are discussed.

The various approaches used by the Supreme Court when assessing the admissibility of evidence obtained during the control of the commission of a crime are summarised. In particular, the presence or absence of violations is related to the fact of the end of control of the commission of the crime by open recording, as well as the completeness of the reflection in the compiled documents of the progress and results of the relevant procedural actions.

Various options for recording control of the commission of a crime and their consequences for the admissibility of evidence obtained as a result of this covert investigatory (detective) activity are considered. Among such options, the following cases are considered: drawing up a control record for the commission of a crime; a record for audio, video monitoring of a person; a record for inspection (area, premises, items and documents); a record for examination of an individual; a record for inspection of the scene; drawing up a record for a of the commission of a crime in the absence of the person in respect of whom it was conducted; drawing up a record for inspection and handing over of funds and a record for a search in the absence of a separate protocol on the progress and results of monitoring the commission of a crime; a record for collecting information from telecommunication networks; a record for handing over previously identified (marked) money, a record for inspecting items, a search record in the absence of a separate record on the progress and results of monitoring the commission of a crime; drawing up a record of control over the commission of a crime in the absence of a separate record of voluntary delivery (removal) by the confidant (from the confidant) of objects (things) obtained during this covert investigatory (detective) action.

Key words: law enforcement activity, criminal procedural evidence, recording of criminal proceedings, covert investigatory (detective) actions, control over the commission of a crime, covert measures in law enforcement activities.

Належна фіксація проведення негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НСРД) є обов'язковою передумовою використання їх результатів у доказуванні в правоохоронній діяльності. За загальним правилом порушення порядку фіксування ходу і результатів НСРД має наслідком недопустимість доказів, отриманих за підсумками їх проведення.

Загальні засади фіксування НСРД визначено Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК). Зокрема, відповідно до ч. 1 та 2 ст. 252 КПК фіксація ходу і результатів НСРД повинна відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження, передбаченим КПК. За результатами проведення НСРД складається протокол, до якого в разі необхідності долучаються додатки. Проведення НСРД може фіксуватися за допомогою технічних та інших засобів. У свою чергу загальні вимоги до протоколу та додатків до нього визначено у ст. 104–105 КПК.

У теорії кримінального процесу під протоколом НСРД розуміють письмовий документ, що складається у передбаченому КПК порядку, в якому уповноважені особи (слідчий, оперативний співробітник) фіксують і засвідчують умови та порядок проведення НСРД, встановлені фактичні дані про подію злочину, причетність до нього конкретних осіб та інші обставини, що мають значення для кримінального провадження [1, с. 38]. Як зазначає О.В. Соколов, протокол виступає єдиною можливою письмовою процесуальною формою закріплення результатів НСРД, а інші матеріальні носії, на яких зафіксована інформація щодо проведення таємних слідчих дій, виступають невід'ємними додатками до нього, складовими частинами такого протоколу [2, с. 167–168].

У свою чергу серед НСРД, напевно, найбільш складною як у проведенні, так і у фіксуванні є контроль за вчиненням злочину, з огляду на її комплексність, яка передбачає проведення різного роду заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети.

Особливості фіксування контролю за вчиненням злочину визначено ч. 4 ст. 271 КПК, відповідно до якої про результати контролю за вчиненням злочину складається протокол, до якого додаються речі і документи, отримані під час проведення цієї НСРД. Якщо контроль за вчиненням злочину закінчується відкритим фіксуванням, про це складається протокол у присутності такої особи.

Водночас, як у теорії кримінального процесу, так і на практиці не склалося єдиних підходів до визначення правильної послідовності та, відповідно, фіксації процесуальних дій, які мають місце під час контролю за вчиненням злочину.

Так, зокрема, Я. О. Тализіна звертає увагу на дискусійне питання щодо оформлення протоколу контролю за вчиненням злочину – що є відкритим фіксуванням контролю та як скласти таємний протокол у присутності особи, щодо якої ця НСРД проводилася. Науковиця вказує, що немає чіткого визначення, що таке відкрите фіксування, яким може закінчуватися проведення контролю за вчиненням злочину. Так, найчастіше зустрічається тлумачення цього поняття через призму ст. 208 КПК – тобто, коли особу викрили одразу після продажу наркотичного засобу чи одержання неправомірної вигоди і це викриття зафіксовано затриманням такої особи, чи обшуком, який розпочинається там, де знаходиться підозрюваний, одразу після його викриття [3, с. 458].

Г. Р. Крет, аналізуючи досліджувані питання, вказує на те, що контроль за вчиненням злочину може закінчуватися шляхом відкритого фіксування – проведення огляду або обшуку з вилученням заздалегідь ідентифікованих (помічених) або несправжніх (імітаційних) засобів. У таких випадках у присутності особи, стосовно якої проводився контроль за вчиненням злочину, складається протокол огляду, обшуку. При цьому складення протоколу огляду, обшуку не звільняє слідчого або уповноважену особу

оперативного підрозділу, якій було доручено проведення контролю за вчиненням злочину, від обов'язку скласти протокол цієї НСРД. Протокол про результати проведення контролю за вчиненням злочину в разі його закінчення шляхом відкритого фіксування також складається в присутності особи, стосовно якої проводилася ця НСРД [4].

У розвиток зазначеної думки О. П. Бабіков пропонує звернути увагу, що для надання визначення форм закінчення контролю за вчиненням злочину та правових наслідків невиконання вимог ч. 4 ст. 271 КПК необхідно враховувати такі обставини. Так, особливість проведення контролю за вчиненням злочину передбачає, як правило, застосування цілого комплексу різноманітних заходів для фіксації обставин, що підлягають доказуванню (як НСРД, так і інших процесуальних дій). Контроль за вчиненням злочину може завершуватися як із відкритим фіксуванням, так і без такого. При цьому інші процесуальні дії (огляд місця події, обшук, затримання особи тощо) є складовими контролю за вчиненням злочину, оскільки спрямовані на перевірку фактичних обставин та прийнятого підконтрольною особою рішення і є способом його завершення. У зв'язку із наведеним автор зазначає, що невиконання вимог ст. 271 КПК щодо складання протоколу контролю за вчиненням злочину у присутності особи, щодо якої проводився такий захід, у випадках його завершення відкритим фіксуванням, може розглядатися як істотне порушення прав підозрюваного та підстава для визнання одержаних під час такого контролю доказів – недопустимими [5, с. 323–333].

Підсумовуючи, О. П. Бабіков звертає увагу на те, що ігнорування стороною обвинувачення вимог ч. 4 ст. 271 КПК може розглядатися як: 1) підстава для визнання одержаних доказів та похідних від них недопустимими; 2) контроль за вчиненням злочину закінчився фактом передачі коштів, а наступні слідчі та процесуальні дії (обшук, огляд, освідування, затримання) відбуваються поза його межами, що виключає необхідність виконання вимог ч. 4 ст. 271 КПК; 3) визнається, що складанням протоколу контролю у разі завершення відкритим фіксуванням без участі особи, щодо якої він проводився, та через деякий час після його завершення, не розглядається як істотне порушення прав і свобод людини та як таке, що не впливає на «справедливість» провадження [5, с. 322].

Також можна звернути увагу на різноманітні підходи, які використовує Верховний Суд під час оцінки допустимості доказів, отриманих за результатами проведення контролю за вчиненням злочину. Зокрема, наявність чи відсутність порушень пов'язується із фактом закінчення контролю за вчиненням злочину відкритим фіксуванням, а також повнотою відображення у складених документах ходу і результатів відповідних процесуальних дій. Розглянемо різні варіанти фіксування контролю за вчиненням злочину та їх наслідки для допустимості доказів, отриманих за результатами проведення цієї НСРД.

Складання протоколу контролю за вчиненням злочину, протоколу аудіо-, відеоконтролю особи, протоколу огляду (місцевості, приміщення, речей, документів), протоколу освідування особи.

Зокрема, у певних випадках Верховний Суд визнавав обґрунтованими висновки судів щодо недопустимості результатів контролю за вчиненням злочину з огляду на істотність порушень вимог КПК, що потягли порушення прав особи.

Так, у справі № 588/1199/16-к Верховний Суд погодився із висновками суду першої інстанції та апеляційного суду щодо визнання недопустимим доказом протоколу про результати контролю за вчиненням злочину із додатками та похідними доказами. Зокрема, у цій справі було встановлено, що контроль за вчиненням злочину закінчувався фактичним затриманням ОСОБА_1 співробітниками правоохоронних органів, тобто відкритим фіксуванням.

Однак всупереч вимогам ч. 4 ст. 271 КПК, протокол про результати контролю за вчиненням злочину був складений не негайно у присутності ОСОБА_1, а через 20 днів після завершення НСРД, з порушенням строку встановленого для передання його прокурору згідно ч. 3 ст. 252 КПК. На обґрунтування позиції щодо недопустимості доказів, Суд посилається на істотність порушення вимог КПК (ст. ст. 20, 42, 104-107 та 271), що потягли істотне порушення прав затриманої особи.

Разом із цим, Суд наголосив, що на підставі інформації, отриманої з протоколу про результати контролю за вчиненням злочину, відеозапису до протоколу огляду (місцевості, приміщення, речей, документів), відеозапису до протоколу освідчування особи, можна дійти висновку, що ОСОБА_1 фактично був затриманий співробітниками правоохоронних органів. А тому за змістом статей 208, 209 КПК проведена процесуальна дія є затриманням особи, яка з цього моменту набуває право на захист згідно ч. 1 ст. 42 КПК.

Верховним Судом також звернуто увагу на те, що обставини, викладені у протоколі огляду (місцевості, приміщення, речей та документів), протоколі освідчування особи та відповідних відеозаписах цих слідчих дій, не відповідають змісту процесуальних дій, які фактично здійснювались. Уповноважені особи органу досудового розслідування фактично провели не огляд місцевості, приміщення, речей та документів, а відкрите фіксування під час завершальної стадії контролю за вчиненням злочину з фактичним затриманням ОСОБА_1 та вилученням грошей, які знаходились у нього в кишені, де мали керуватися статтями 208, 209, ч. 4 ст. 271 КПК [6].

Складання протоколу контролю за вчиненням злочину, протоколу огляду місця події.

На інші важливі аспекти досліджуваного питання звернув увагу Верховний Суд у справі № 700/361/17. Зокрема, в цьому кримінальному провадженні контроль за вчиненням злочину закінчувався фактичним затриманням ОСОБА_1, що підтверджується змістом протоколу огляду місця події, тобто відкритим фіксуванням. Однак всупереч вимогам ч. 4 ст. 271 КПК протокол про результати контролю за вчиненням злочину був складений не негайно, а наступного дня після завершення НСРД та за відсутності підозрюваного.

На обґрунтування Суд зазначив, що за змістом статей 208, 209 КПК проведена процесуальна дія є затриманням особи, яка з цього моменту набуває право на захист згідно з ч. 1 ст. 42 КПК. Обставини, викладені у протоколі огляду місця події та відповідному відеозаписі цієї слідчої дії, не відповідають змісту процесуальних дій, які фактично здійснювались. Уповноважені особи органу досудового розслідування фактично провели не огляд місця події, а відкрите фіксування під час завершальної стадії контролю за вчиненням злочину з фактичним затриманням ОСОБА_1 та подальшим обшуком затриманого та його особистого кабінету, де мали керуватися статтями 208, 209, ч. 4 ст. 271 КПК, а також вимогами статей 233, 234, 237 цього Кодексу.

Підсумовуючи, Верховний Суд дійшов висновку про те, що внаслідок викладених порушень кримінального процесуального закону була порушена форма кримінального процесу як основна гарантія забезпечення засади законності, затриманий був позбавлений права на захист, права висловлювати свої заперечення чи зауваження з приводу проведених стосовно нього процесуальних дій. Вирішуючи питання про істотність порушення зазначених вимог КПК, суди мали виходити з того, чи було істотно порушено права затриманої особи. З огляду на зміст статей 20, 42, 104-107, 271 КПК є обґрунтовані підстави визнавати їх істотними щодо оцінки на предмет допустимості як протоколу НСРД – контролю за вчиненням злочину у виді спеціального слідчого експерименту, так і похідних від нього доказів [7].

Складання протоколу контролю за вчиненням злочину за відсутності особи, стосовно якої він проводився.

Втім, у подальшій практиці Верховний Суд висловив позицію, відповідно до якої протокол контролю за вчиненням злочину відображає відомості лише про події, які відбувалися приховано від засудженого, що не вимагає його присутності, оскільки він не може засвідчити чи спростувати жодних фактів, свідком яких він не був. Складання протоколу контролю за вчиненням злочину за відсутності засудженого не суперечить КПК.

На обґрунтування Суд зазначив, що протокол контролю за вчиненням злочину, допустимість якого сторона захисту оспорує, відображає відомості лише про події, які відбувалися приховано від засудженого, що не вимагає його присутності, оскільки він не може засвідчити чи спростувати жодних фактів, яким він не був свідком. Отже складання цього протоколу за відсутності засудженого не суперечить нормам КПК. При цьому, контроль за вчиненням злочину складався з двох частин: (1) НСРД і (2) наступних огляду, обшуку та освідчування, які проводилися відкрито після того, як ОСОБА_1 покинув приміщення, тобто не становили собою негласних дій. Ці дії і їх результати були зафіксовані відповідними протоколами, складеними у присутності засудженого [8].

Складання протоколу аудіо-, відеоконтролю особи, протоколу огляду та вручення грошових коштів і протоколу проведення обшуку за відсутності окремого протоколу про хід та результати контролю за вчиненням злочину.

Разом із цим за інших обставин Верховний Суд висловив позицію, відповідно до якої відсутність окремого протоколу про хід і результати контролю за вчиненням злочину сама собою не свідчить про порушення вимог кримінального процесуального законодавства. Так, у справі № 754/10882/17 Верховний Суд вважав безпідставними доводи сторони захисту про те, що у цьому кримінальному провадженні відсутній протокол про хід і результати проведеної НСРД – контролю за вчиненням злочину.

Суд, зокрема, зазначив, що відсутність окремого протоколу про хід та результати НСРД – контроль за вчиненням злочину з огляду на одночасну наявність у матеріалах справи протоколів про результати проведення НСРД – аудіо- і відеоконтролю особи, а також протоколу огляду та вручення грошових коштів і протоколу проведення обшуку кабінету судді саме по собі не вказує на порушення вимог статей 104, 252 і п. 4 ст. 271 КПК та правил проведення НСРД, зазначених у Інструкції про організацію проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затвердженій наказом ГПУ, МВС, СБУ, Адміністрації ДПС, МФУ, МЮОУ від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5. У цій справі Верховний Суд погодився із висновком апеляційного суду, який вказав, що фактичним початком спеціального слідчого експерименту слід вважати дії зі створення штучної обстановки. При цьому у вказаних документах та доданих до них носіях, на яких наявні відео- та аудіозаписи, у їх сукупності відображено всю необхідну інформацію, яка стосується результатів контролю за вчиненням злочину, та перегляд яких надає можливість зрозуміти перебіг проведення такої дії, встановити, чи були перевірені в ході її проведення дійсні наміри ОСОБА_1 та чи відбулося спостереження за її поведінкою і прийняттям нею рішення щодо вчинення злочину, як того передбачає пп. 1.12.4 п. 1.12 Інструкції.

На додаток Верховний Суд звернув увагу на те, що як на стадії апеляційного перегляду, так і під час касаційного розгляду, сторона захисту не навела, яким чином відомості, які б мали, на її думку, міститися в окремому протоколі за назвою «Про контроль за вчиненням злочину», могли вплинути на доведеність факту одержання неправомірної вигоди та достовірність здобутих фактичних даних, яке значення мають вищенаведені відомості та як

вони можуть вплинути на обставини, що підлягають доказуванню в цьому провадженні.

У підсумку колегія суддів касаційного суду погоджується з висновками апеляційного суду, що відсутність окремого протоколу про хід та результати НСРД – контроль за вчиненням злочину не призвела до істотного порушення вимоги КПК, тому доводи касаційної скарги засудженої у цій частині не є слушними [9].

Складання протоколу аудіо-, відеоконтролю особи, протоколу зняття інформації з електронних комунікаційних мереж, протоколу вручення заздалегідь ідентифікованих (помічених) грошових коштів, протоколу огляду предметів, протоколу обшуку за відсутності окремого протоколу про хід та результати контролю за вчиненням злочину.

У іншій справі Верховний Суд також не визнав порушенням вимог статей 104, 252 і п. 4 ст. 271 КПК відсутність окремого протоколу про хід та результати контролю за вчиненням злочину в разі одночасного проведення контролю за вчиненням злочину, аудіо-, відеоконтролю особи та зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (прим. авт. – назва цієї НСРД вказана за редакцією КПК, яка діяла до 2022 року).

Зокрема, у цій справі Верховний Суд встановив, що сторона захисту в ході судового розгляду вказувала на відсутність єдиного протоколу за результатами контролю за вчиненням злочину, що, на її думку, тягне недопустимість доказів, отриманих в ході НСРД. Суд перевірів, що на виконання постанови прокурора про проведення НСРД – контролю за вчиненням злочину у формі спеціального слідчого експерименту свідку детективом двічі було вручено заздалегідь ідентифіковані (помічені) грошові кошти, про що складено відповідні протоколи. Саме ці грошові кошти, які були ідентифіковані та вручені свідку, із відповідними номерами та серіями, виявлено та вилучено під час обшуку у обох обвинувачених.

Одночасно із проведенням контролю за вчиненням злочину стороною обвинувачення проводилися аудіо-, відеоконтроль особи та зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж.

Суд першої інстанції, дослідивши протоколи огляду предметів (грошових коштів) з додатками, протоколи обшуку у двох обвинувачених, протоколи за результатами проведення НСРД (аудіо-, відеоконтролю особи та зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж), визнав їх належними та допустимими доказами.

Суд указав, що з огляду на наявність у матеріалах провадження вищевказаних протоколів суд першої інстанції дійшов обґрунтованого висновку про те, що відсутність окремого протоколу про хід та результати НСРД – контролю за вчиненням злочину не є порушенням вимог статей 104, 252 і п. 4 ст. 271 КПК.

У підсумку Верховний Суд констатував правильність висновку суду першої інстанції про те, що відсутність окремого протоколу про хід та результати НСРД – контролю за вчиненням злочину у цьому провадженні не призвела до істотного порушення вимог КПК, прав та інтересів обвинувачених [10].

Складання протоколу контролю за вчиненням злочину за відсутності окремого протоколу добровільної видачі (вилучення) конфідентом (у конфідента) одержаних під час цієї НСРД предметів (речей).

Звертає на себе увагу також висновок про застосування норм права, сформульований Верховним Судом у справі № 161/1921/20, який стосувався питання порядку фіксування контролю за вчиненням злочину у формі оперативної закупки у разі залучення до його проведення конфідента. Так, у цій справі Суд погодився із висновком судів першої та апеляційної інстанції, які встановили, що під час проведення НСРД – контроль за вчиненням злочину всі процесуальні дії, в тому числі процедура вилучення придбанної закупником речовини, її опечатування, безперервно фіксу-

валися на носіях інформації (які були безпосередньо досліджені у ході судового розгляду, автентичність яких ніким із учасників не оспорювалася), а огляд покупця та вручення грошових коштів, перед їх проведенням, повністю відображені у відповідних протоколах. Складені протоколи відповідають вимогам статей 104, 252 КПК. Отже, суд дійшов обґрунтованого висновку, що матеріали кримінального провадження підтверджують дотримання порядку, встановленого КПК, щодо отримання доказів, покладених в обґрунтування винуватості засудженого за ч. 1 ст. 307 КПК, і відповідно про їх допустимість за критеріями, визначеними положеннями ст. 86 КПК, з чого небезпідставно виходив і апеляційний суд за результатами оцінки відповідних доводів сторони захисту.

Також Суд погодився з висновками суду апеляційної інстанції, який відхилив доводи захисника про те, що процесуальний закон вимагає від органу досудового розслідування складання додаткового протоколу про вилучення психотропної речовини у ОСОБА_8, отриманої від ОСОБА_7 під час НСРД, відмінного від протоколу НСРД – контроль за вчиненням злочину у виді оперативної закупки.

На обґрунтування позиції Верховний Суд вказав, що за приписами ч. 4 ст. 271 КПК про результати контролю за вчиненням злочину складається протокол, до якого додаються речі і документи, отримані під час проведення цієї НСРД. Якщо контроль за вчиненням злочину закінчується відкритим фіксуванням, про це складається протокол у присутності такої особи. Водночас, у цьому провадженні контроль за вчиненням злочину відкритим фіксуванням не закінчувався. Крім того, до проведення контролю за вчиненням злочину у формі оперативної закупки на добровільній основі був залучений гр. ОСОБА_8 (конфідент). Разом із цим участь конфідента у вказаній НСРД в контексті реалізації положень статей 223, 246, 271 КПК охоплюється її змістом і є невід'ємною складовою процесуальної дії органу досудового розслідування, спрямованої на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні. Дії конфідента утворюють нерозривну єдність із діями уповноважених на проведення досудового розслідування осіб, бінарне (невідривне) поєднання яких утворює собою виконавчий зміст специфічної форми НСРД – контроль за вчиненням злочину – оперативної закупки.

Щодо доводів сторони захисту про необхідність оформлення результатів НСРД додатково до протоколу про результати проведеної слідчої дії ще і протоколом добровільної видачі конфідентом одержаних внаслідок оперативної закупки речей (речовин), констатувавши, що така думка захисника не заснована на законі, Верховний Суд зазначив таке.

Кримінальний процесуальний закон не вимагає від органу досудового розслідування процесуального оформлення певним видом процесуального документа одержаних шляхом їх витребування або отримання речей і документів.

Натомість КПК ставить вимогу про дотримання встановленого порядку проведення слідчих дій, складання відповідного протоколу за результатами здійснення НСРД та СРД, відображення у тексті протоколу встановлених вимогами закону відомостей.

У кримінальному процесуальному аспекті протокол НСРД, який відображає всі необхідні відомості, зокрема і про видачу конфідентом одержаної під час оперативної закупки речовини, є належним і допустимим процесуальним джерелом доказів про їх походження, оскільки відображає як хід здійснення НСРД, так і отримані результати.

Більш того, дії конфідента як невід'ємна складова НСРД у формі оперативної закупки фактично утворюють собою спосіб здійснення правоохоронним органом окремої процесуальної дії, метод втілення прихованих засо-

бів виявлення і викриття кримінального правопорушення спеціальними підрозділами, отже, і виконавчий зміст здійснення правоохоронної діяльності у формі проведення НСРД.

У підсумку у цій справі сформульовано висновок про застосування норм права, передбачених ст. 252 та ч. 4 ст. 271 КПК, у їх взаємозв'язку з положеннями ст. 93 цього Кодексу. Згідно із цим висновком за приписами кримінального процесуального закону протокол НСРД про результати контролю за вчиненням злочину у формі оперативної закупки, який охоплює своїм змістом всі необхідні відомості, зокрема і про видачу конфідентом одержаних під час оперативної закупки предметів (речей),

є належним і допустимим процесуальним джерелом доказів про їх походження. Положення КПК не вимагають складання окремого протоколу добровільної видачі (вилучення) конфідентом (у конфідента) одержаних під час цієї НСРД предметів (речей) у такому випадку [11].

Тож, як засвідчило проведене дослідження, на практиці застосовуються різноманітні підходи під час оцінки допустимості доказів, отриманих у ході проведення контролю за вчиненням злочину. Зокрема, наявність чи відсутність порушень пов'язується із фактом закінчення контролю за вчиненням злочину відкритим фіксуванням, а також повнотою відображення у складених документах ходу і результатів відповідних процесуальних дій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : навч.-практ. посіб. / Кудінов С.С. та ін. 3-е вид., розшир. й допов. Харків : Оберіг, 2018. 540 с.
2. Соколов О.В. Виконання оперативними підрозділами доручень слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій : монографія; наук. ред. О.Г. Шило. Харків : Оберіг, 2019. 256 с.
3. Тализіна Я.О. Негласні слідчі (розшукові) дії: науково-практичний коментар глави 21 КПК України з постановними правовими позиціями Верховного Суду. Київ : Юрінком Інтер, 2024. 704 с.
4. Крет Г.Р. Контроль за вчиненням злочину: нормативне закріплення та практика проведення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2021. № 51. URL: <https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc51/28.pdf> (дата звернення: 22.04.2024).
5. Бабіков О.П. Негласні слідчі (розшукові) дії: теорія і практика; Наук.-дослід. ін-т публічного права; 2ге вид., випр. та доповн. Київ: Норма права, 2024. 464 с.
6. Постанова колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 18.12.2019 року у справі № 588/1199/16-к (провадження № 51-3127км19). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86505861> (дата звернення: 22.04.2024).
7. Постанова колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 05.08.2020 року у справі № 700/361/17 (провадження № 51-1840км20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90906016> (дата звернення: 22.04.2024).
8. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 23.05.2023 у справі № 758/5719/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111251222> (дата звернення: 22.04.2024).
9. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 14.12.2022 у справі № 754/10882/17 (провадження № 51-1223км22) URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107938586> (дата звернення: 22.04.2024).
10. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 22.02.2024 у справі № 688/3517/16-к (провадження № 51-5411км23). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117340518> (дата звернення: 22.04.2024).
11. Постанова колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 22.03.2023 у справі № 161/1921/20 (провадження № 51-3024км22). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109810013> (дата звернення: 22.04.2024).